

БЮЛЕТИН
Решения на ЕСПЧ
по дела срещу
България
Брой 9
октомври – декември 2015 г.

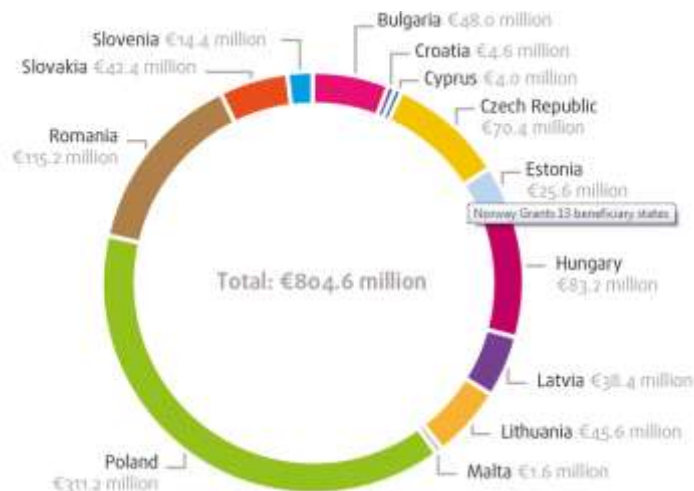
Бюлетинът е разработен в рамките на предефиниран проект № 3 „Укрепване на националните компенсаторни мерки за обезщетяване при твърдени нарушения на Конвенцията за правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и капацитета за изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека”, с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014 г. с безвъзмезден грант по Програмна област 31 Повишаване на капацитета и изграждане на сътрудничество в съдебната система.

Цялата отговорност за неговото съдържанието се носи от Дирекция ППРБЕСПЧ и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора.

За донора

В периода 2009-2014 г. Норвежкия финансов механизъм подкрепя 61 програми в 13 европейски държави. Норвежкия финансов механизъм е достъпен за тринадесетте страни-членки, които се присъединиха към ЕС през 2004, 2007 и 2013 г.

За настоящия период по Норвежкия финансов механизъм са отделени осемстотин и четири милиона евро. Решаващият орган по схемата за безвъзмездна финансова помощ е Министерството на външните работи на Кралство Норвегия. Норвегия също така осигурява 95% от финансирането на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (EEA Grants).

Съставител:

Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека”, Министерство на правосъдието

Контакти за кореспонденция:

Електронна поща: project3@justice.government.bg

Страница на Проект 3: <http://project3.humanrights.bg>

Интернет страница: <http://humanrights.bg/>

Съдържание¹:

„Стойков срещу България“ жалба № 38152/11	2
„Ünsped Paket Servisi SaN. Ve TiC. A.Ş. срещу България“ жалба № 3503/08	5
„Риза и други срещу България“ жалби № 48555/10 и № 48377/10.....	8
„Симеонови срещу България“ жалба № 21980/04	12
„Мулини срещу България“ жалба № 2092/08	15
„Константин Стефанов срещу България“ жалба № 35399/05	17
„Мюмюн срещу България“ жалба № 67258/13	19
„Славов и други срещу България“ жалба № 58500/10	22
„Димитров и Рибов срещу България“ и „Радев срещу България“ жалби № 34846/08 и № 37994/09.....	27
„Цонев срещу България“ жалба № 44885/10.....	29
„Деянов срещу България“ и „Лалов срещу България“	31
Приятелски споразумения и едностранни декларации	32

¹ Решенията на камера по същество стават окончателни при условията на чл. 44 § 2 от Конвенцията:

а) когато страните заявят, че няма да поискат делото да бъде отнесено до голямата камера; или

б) три месеца след датата на решението, ако не е поискано отнасяне на делото до голямата камера; или

с) когато съставът на голямата камера отхвърли молбата за отнасяне, подадена съгласно член 43.

Решенията по допустимост са окончателни.

Решение от 06.10.2015 г.²

**Нарушение на член 3 от Конвенцията
(материален аспект)**

**Нарушение на член 3 от Конвенцията
(процесуален аспект)**

Делото е свързано с твърденията на жалбоподателя, че е малтретиран от полицейските органи по време на задържането му и часовете след неговия арест. Съдът намира, че отношението в случая следва да се определи като изтезание и постановява, че е налице нарушение на член 3 от Конвенцията в неговия материален аспект. Установено е нарушение на член 3 и в неговия процесуален аспект поради неефективността на разследването на обстоятелствата около неговото задържане.

2

**Фактите и
оплакванията**

В ранните часове на 26 февруари 2009 г. г-н Стойков е арестуван в дома си. Той, заедно с още две лица, са обвинени в кражбата на значителна сума пари, принадлежащи на местно търговско дружество. В същия ден на тримата са повдигнати обвинения и прокурорът постановил задържането им. В издаденото на следващия ден медицинско свидетелство са отбелязани натъртвания, ожулвания и наранявания по различни части от тялото на г-н Стойков.

На 15 май 2010 г. жалбоподателят е признат за виновен и му е наложено наказание лишаване от свобода за 16 години и 6 месеца. Националният съд заключил, че жалбоподателят не е бил принуден да направи самопризнание и че доброволно е показал на полицията мястото, където е скрил откраднатите пари.

През ноември 2010 г. г-н Стойков подал жалба до Главния прокурор и Министерство на вътрешните работи като твърдял, че на 26 февруари 2009 г. е бил малтретиран. Окръжната прокуратура отказала да образува наказателно производство срещу полицейските служители, а апелативният прокурор потвърдил отказа.

Позовавайки се на чл. 3 (забрана на изтезанията и нечовешкото и унижително отношение) от Конвенцията, жалбоподателят твърди, че е станал жертва на полицейско насилие след неговия арест. Той се оплаква също така, че разследването на обстоятелствата, свързани със задържането му, е било неефективно.

² <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157526>

Правото

Съдът посочва, че за да попада в обхвата на член 3 от Конвенцията, разглежданото малтретирано трябва да е достигнало минимална степен на суровост. Преценката за достигането на този праг е относителна – зависи от продължителността, физическите и психически последици, понякога пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата. В случай че едно лице е лишено от свобода/задържано, използването спрямо него на физическа сила, когато това не е продиктувано от собственото му поведение, накърнява човешкото достойнство и е в нарушение на правата, защитени от член 3 от Конвенцията. Посочената разпоредба не забранява използването на сила от полицията по време на арест. Тя обаче трябва да е пропорционална и да е била абсолютно необходима при конкретните обстоятелства, включително с оглед поведението на лицето, което се задържа (*Rehbock v. Slovenia*, No. 29462/95, §§ 72-76, ECHR 2000 XII, и *Altay v. Turkey*, No. 22279/93, §§ 54-56, 22 May 2001)

В разглеждания случай обстоятелствата около ареста на жалбоподателя не са били предмет на цялостна оценка от националните съдилища. Поради това Съдът извършва своя преценка на обстоятелствата по случая въз основа на представените пред него доказателства.

Не се оспорват медицинското свидетелство, издадено на 27 февруари 2009 г. и медицинският доклад от 15 януари 2010 г. , опиващи многобройните охлузвания и наранявания по главата, корема, гърба и крайниците на жалбоподателя, които са получени най-вероятно на 26 февруари 2009 г. по начина, описан от него. Съдът посочва, че от доказателствата, с които разполага не може да се докаже „по несъмнен начин“ дали жалбоподателят е бил малтретиран точно по описвания от него начин. Въпреки това, видно е, че лицето е получило няколко силни удара по главата, корема, гърба и крайниците. Медицинските доклади описват и наличието на съсирена кръв под ноктите на жалбоподателя. Съдът счита, че сериозността на нараняванията показват, че жалбоподателят е бил подложен на малтретиране, което преминава степената на суровост, съгласно чл. 3 от Конвенцията.

Съдът отбелязва, че не се твърди жалбоподателят да се е опитвал да избяга или да се е съпротивлявал. ЕСПЧ посочва заключението в постановлението на апелативния прокурор, че употребата на сила е била обоснована от необходимостта да се сломи съпротивата на жалбоподателя. Съдът обаче намира използвания израз за доста неясен, като отбелязва и липсата на конкретно пояснение с какво жалбоподателят е застрашил полицейските служителите.

С оглед на изложеното Съдът намира, че ответната държава следва да се държи отговорна за малтретирането на жалбоподателя на 26 февруари 2009 г. В светлината на всички обстоятелства и критериите, установени в неговата практиката, Съдът счита, че

описаното малтретиране трябва да се квалифицира като изтезание. Следователно е налице нарушение на член 3 от Конвенцията.

Съдът обявява за допустимо и оплакването на жалбоподателя за липса на ефективно разследване. Въпреки подаденото от жалбоподателя оплакване, нито съдилищата, нито прокуратурата са провели обстойно разследване на обстоятелствата около неговото задържане.

Съдът подчертава, че когато дадено лице прави правдоподобно твърдение, че е било малтретирано от полицията или други служители на държавата, член 3 във връзка с член 1 от Конвенцията, изисква да се проведе ефективно официално разследване по случая. То трябва да позволи на властите да определят дали употребата на сила е била обоснована при конкретните обстоятелства. Когато на компетентните органи са известни обстоятелства, от които може да се предположи, че е налице случай на изтезание, те трябва да започнат своевременно разследване, дори да липсва оплакване от засегнатото лице. То трябва да бъде и достатъчно „задълбочено“ (*Assenov et autres c. Bulgarie*, §§ 103-105), а жертвата следва да има възможност ефективно да участва по един или друг начин.

В настоящия случай прокуратурата отказва да образува наказателно производство. ЕСПЧ отбелязва, че в постановлението за отказ се посочват медицински доклад, показания на свидетели, присъствали на задържането на жалбоподателя и предприети впоследствие действия по разследване. Самоличността на очевидците не е била уточнена. Според ЕСПЧ обаче, тяхното идентифициране е от съществено значение за адекватността на разследването, защото прокуратурата се позовава само на техните показания, за да мотивира отказа си.

Освен това, не се изследва дали поведението на жалбоподателя е обосновавало употребата на физическа сила от полицейските служители – въпрос от изключително значение за преценката относно законосъобразността и пропорционалността на поведението на служителите във връзка с чл. 72 от ЗМВР, който позволява използването на физическа сила по време на задържане само ако е абсолютно необходима и лицето се съпротивлява. Съдът отбелязва, че разследването на прокуратурата е било фокусирано само върху въпроса дали жалбоподателят е малтретиран по време на задържането му. Налице са обаче обстоятелства, които са изисквали да бъдат внимателно разгледани също така и твърденията на жалбоподателя, че е бил малтретиран в часовете, последвали задържането му.

Това още повече е намалило възможността на разследването да доведе до установяване на релевантните факти и идентифициране на виновните. Всички тези фактори са достатъчни, според Съда, за да се заключи, че разследването не е било достатъчно ефективно, основно поради ограничения си обхват. Следователно е налице нарушение на член 3 от Конвенцията и в неговия процесуален аспект.

Съдът постановява, че констатирането на нарушение представлява достатъчно обезщетение за неимуществените вреди, претърпени от жалбоподателя.

 „Ünsped Paket Servisi SaN. Ve TiC.
A.Ş. срещу България“
жалба № 3503/08

Решение от 13.10.2015 г.³

Нарушение на член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията

Делото е свързано с отнемането в полза на държавата на основание чл. 242, ал. 8 от Наказателния кодекс на товарен автомобил, собственост на дружеството-жалбоподател. Съдът приема, че дружеството е понесло прекомерна тежест, която би била легитимна само ако то е имало възможността ефективно да обжалва отнемането на неговите притежания вследствие на наказателното производство, по което то не е било страна. Такава възможност обаче не е била налице. Следователно не е постигнат справедлив баланс между защитата на правото на собственост на жалбоподателя и изискванията на общия интерес, в нарушение на член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията.

Фактите и оплакванията

През 2007 г. товарен автомобил, собственост на дружеството-жалбоподател, е спрял за проверка на митница Ямбол. В кабината и ремаркетото властите откриват наркотични вещества и срещу шофьора е образувано наказателно производство. Товарният автомобил бива иззет като веществено доказателство. Наказателното производство приключва със споразумение. Условието на споразумението включват една година и половина лишаване от

³ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157757>
<http://mjs.bg/47/581/> – превод на решението на български език

свобода за шофьора и отнемане в полза на държавата на товарния автомобил.

Дружеството-жалбоподател не е имало възможност да участва в наказателното производство, водено срещу шофьора на камиона. Въпреки това дружеството неколkokратно се обърнало към прокуратурата, както и към съда, с искане камионът да бъде върнат. То посочвало, че стойност на камиона надвишавала повече от три пъти стойността на наркотичните вещества, поради което съгласно чл. 242, ал. 8 от Наказателния кодекс камионът не следва да бъде отнеман в полза на държавата. Компетентният съд въпреки това одобрил изготвеното споразумение. Определението на съда е окончателно, а одобреното споразумение има последиците на влязла в сила присъда.

На 26 май 2008 г. дружеството-жалбоподател предявява иск пред Втора правоприлагаща служба на Истанбул ("Службата") срещу шофьора на камиона, търсейки обезщетение. Службата установява, че шофьорът е длъжен да заплати 110 116.75 EUR на дружеството-жалбоподател за вредите, които неговите действия са причинили. Въпреки това дружеството-жалбоподател не успява да вземе каквато и да било част от тази сума, тъй като шофьорът на камиона няма приходи към момента.

Дружеството-жалбоподател твърди, че отнемането в полза на държавата на неговия товарен автомобил в рамките на производство, в което то не е било страна, нарушава защитеното от член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията право мирно да се ползва от своите притежания. Позицията се базира на член 6 § 1 от Конвенцията, дружеството-жалбоподател се оплаква също, че не е имало достъп до съд, за да изложи становището си, отстоявайки правата си на собственост.

Правото Съдът подчертава, че съгласно член 1 от Протокол № 1 всякаква намеса на публичен орган в мирното ползване на притежанията трябва да бъде законосъобразна (вижте *latridis v. Greece* [GC], № 31107/96, § 58, ЕСПЧ 1999-II). Това означава на първо място, че мерките трябва да имат основание във вътрешното право. Изискването е свързано и с качеството на въпросното законодателство, като се изисква то да бъде достъпно за заинтересованите лица, ясно и последиците от неговото прилагане да са предвидими (вижте *Beyeler v. Italy* [GC], № 33202/96, § 109, ЕСПЧ 2000-I). Изискването за „законосъобразност“ по смисъла на Конвенцията също предполага съвместимост с принципите на правовата държава (вижте *East West Alliance Limited v. Ukraine*, № 19336/04, § 167, 23 януари 2014).

Освен това, всяка намеса в мирното ползване на притежанията трябва да постига „справедлив баланс“ между общия интерес и защитата на основните права на човека. Когато използвани неправомерно притежания се конфискуват, този баланс зависи от много фактори, включително поведението на собственика на имуществото. Въпреки че член 1 от Протокол № 1 не съдържа изрично процесуално изискване, разпоредбата следва да се тълкува в смисъл,

че на засегнатите лица, следва да се предостави достатъчна възможност да изложат аргументите си пред компетентните органи за целите на ефективно оспорване на наложените мерки.

Разглеждайки конкретния случай, Съдът посочва, че намесата в правото на собственост на дружеството-жалбоподател е основана на релевантните законови разпоредби на националното законодателство (чл. 242, ал. 8 от Наказателния кодекс), които са били достатъчно достъпни, ясни и предвидими. Съгласно посочената разпоредба и нейното тълкуване от националните съдилища, превозно средство, което е служило за извършването на престъплението контрабанда, се конфискува, освен ако стойността му явно не съответства на тази на контрабандните стоки. Отнемането в полза на държавата също така е преследвало легитимна цел – борбата с трафика на наркотици. Националните съдилища обаче не са обсъдили законосъобразността на отнемането на товарния автомобил и по-конкретно, дали неговата стойност не надвишава значително тази на намерените в превозното средство наркотични вещества. Освен това, въпреки липсата на доказателства, че дружеството е знаело или е трябвало да знае за извършеното престъпление, съдилищата не са разгледали неговото поведение в качеството му на собственик на товарния автомобил. Възможност в националното законодателство не е предвидена възможност за разглеждане на позицията на собственика на превозното средство. Липсата на такъв анализ е попречило да се постигне справедлив баланс между различните засегнати интереси.

Отнемането в полза на държавата би било съвместимо с изискванията на Конвенцията ако е извършено в съответствие с процедура, която предлага достатъчни гаранции срещу произвол. В настоящия случай националното законодателство не предвижда ред, по който дружеството-жалбоподател да защити правата си. Възможността жалбоподателят да търси обезщетение от трето лице не може да освободи държавата от задълженията ѝ да предостави ред за защита.

С оглед на изложеното, Съдът приема, че дружеството-жалбоподател е понесло прекомерна тежест, която би била легитимна само ако то е имало възможността ефективно да оспорва отнемането на неговите притежания вследствие на наказателното производство, по което то не е било страна. Такава възможност обаче не е била налице. Следователно не е постигнат справедлив баланс между защитата на правото на собственост на жалбоподателя и изискванията на обществения интерес.

По отношение на оплакването, свързано с твърдяната липса на достъп до съд, ЕСПЧ посочва, че то е допустимо, но вземайки предвид заключенията по член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията, счита, че не е необходимо да се разглежда, дали в този случай е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията.

Съдът отлага произнасянето по член 41 от Конвенцията за предоставянето на справедливо обезщетение, тъй като намира, че въпросът не е готов за решаване. Той приканва страните да представят

в срок от три месеца от датата, на която решението стане окончателно в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, писмените си становища по въпроса и по-конкретно да уведомят Съда за всяко постигнато споразумение.

 „Риза и други срещу България“
жалби № 48555/10 и № 48377/10

Решение от 13.10.2015 г.⁴

Нарушения на член 3 от Протокол № 1 към Конвенцията

Жалбоподателите са Рушен Мехмед Риза, политическата партия Движение за права и свободи (ДПС) и 101 български граждани, упражнили правото си на вот на парламентарните избори през 2009 г. в 17 избирателни секции в Турция. Те твърдят, че решението на Конституционния съд да анулира изборните резултати в 23 избирателни секции, открити в Турция, е накарнило несправедливо, съответно, правото им да се кандидатира и това да гласуват на изборите – права, гарантирани от член 3 от Протокол № 1 към Конвенцията. Съдът намира, че предвид установените пропуски във вътрешното право, и липсата на възможност да се проведат нови избори, спорното решение, което е основано на чисто формални аргументи, е накарнило неоправдано правата на жалбоподателите.

Фактите и оплакванията Жалбоподателите са Рушен Мехмед Риза, политическата партия Движение за права и свободи (ДПС) и 101 български граждани от турски произход или с мюсюлманско вероизповедание, които упражняват правото си на вот в 17 избирателни секции в Турция. На парламентарните избори през 2009 г. резултатите от вота в тези избирателни секции били анулирани.

На тези парламентарни избори шест партии преминават границата от 4 % и се включват в разпределянето на местата в Народното събрание. ДПС получават 14,45% от валидните гласове,

⁴ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157793>
<http://mjs.bg/47/1604/> - превод на решението на български език

което им дава позицията на трета политическа партия в страната. ДПС печели чиста победа в седемнадесетте избирателни секции в Турция, където жалбоподателите гласували. Политическа партия ДПС получила 33 мандата в Народното събрание в съответствие с пропорционалната избирателна система. След решението на Конституционния съд (КС), разпределението е частично изменено.

Председателят и трима членове на политическа партия Ред, законност и справедливост (РЗС) сезирали Главния прокурор с искане да оспори пред КС законосъобразността на избора на 7 лица – кандидати от ДПС, поради редица нарушения, допуснати в избирателните секции в Турция. КС постановява решението си на 16 февруари 2010 г. Той отхвърля искането, с което се оспорва законността на избора на седемте кандидати на ДПС, но решава да изключи от резултатите, получени от всяка политическа партия, всички гласове от 23-те избирателни секции в Турция, от които 18,140 гласа за ДПС. КС обявява гласовете за действителни, но посочва, че следва да се изключат поради допуснатото нарушения в оформянето на избирателните списъци.

Позовавайки се на член 3 от Протокол № 1 към Конвенцията (право на свободни избори), г-н Риза и ДПС твърдят, че анулирането на изборните резултати представлява необоснована намеса в правото им да се кандидатира на изборите, а другите жалбоподатели твърдят нарушаване на активните им избирателни права.

Правото Съдът заключава, че решението на КС директно е повлияло на избирателните права на 101-те жалбоподатели. Техните гласове са изключени от изборния резултат. Следователно не са били отчетени при изчисляването на изборния праг от 4 %, а тези от тях, които са били за първите шест партии, не са взети предвид при разпределянето на мандатите между политическите партии.

По отношение на пасивните избирателни права Съдът посочва, че решението на КС се е отразило върху положението на другите двама жалбоподатели – г-н Риза и ДПС. Резултатът на политическата партия е намалял с 18 140 гласа и един мандат по-малко в Парламента. Г-н Риза трябвало да напусне Народното събрание. Поради което е налице намеса и в техните права.

Следователно трябва да бъде преценено дали намесата не е накърнила същността на активните и пасивни избирателни права на жалбоподателите, лишавайки ги от тяхната ефективност, дали е преследвала легитимна цел и дали използваните средства са пропорционални с оглед преследваната цел.

Съдът приема, че производството пред КС е преследвало легитимната цел да се осигури спазването на изборното законодателство, а следователно и честността на вота и изборните резултати. По време на производството пред КС, парламентарната група на ДПС активно е защитавала интересите на политическата партия и на г-н Риза. Освен това, двамата жалбоподатели са имали

достъп до всички документи по делото и регулярно са се информирали за развитието на производството. Поради това Съдът заключава, че макар двамата жалбоподатели формално да не са били страни по делото, те са участвали в производството чрез парламентарната група на ДПС и са имали възможност да представят своите аргументи против анулирането на резултатите от изборителните секции в Турция.

Жалбоподателите се оплакват и от това, че решението на КС не може да бъде обжалвано. Съдът посочва, че нито в Конвенцията, нито в Протоколите има изискване държавите да предвидят въззивен съд за такива спорове. В Кодекса за добри практики, Венецианската Комисия препоръчва създаването на възможност за обжалване пред съд, само когато първоначалното решение е взето от специализиран орган, например изборителна комисия.

Съдът посочва, на следващо място, установените от КС нарушения в изборните книжа, поради които решава да анулира резултатите в споменатите изборителни секции – липсата на архивиран изборен протокол; липсата на първата страница от изборния протокол или на информация за същата тази страница, отнасяща се за броя на гласувалите; липсата на подписите на председателя и секретаря на секционната изборителна комисия в края на списъка с изборителите, вписани в деня на изборите. КС приема, че изборните протоколи представляват основния документ за установяване на действителния вот в определена секция и липсата на първата страница от този документ или неподписването на изборителния списък на допълнително вписаните лица в изборния ден се отразяват на доказателствената сила на този документ относно факта на проведеното гласуване в изборителната секция.

Установена е липсата на изборния протокол от една секция, в три секции първите страници не са били запазени, а в друга – не е посочен броят на лицата, гласували в изборния ден. Съдът отбелязва, че единствено в последната от тези пет изборителни секции нередността относно протокола вероятно е извършено в деня на изборите и може да се приеме като доказателство за изборна измама.

ЕСПЧ отбелязва, че без да определи дали липсващите протоколи от четирите изборителни секции действително са били попълнени, подписани и върнати, КС отбелязва само тяхното отсъствие, което автоматично е довело до анулиране на резултатите.

В останалите 18 секции вотът е анулиран поради неподписването на списъците с допълнително вписани в изборния ден изборители. Всички изборни документи от 18-те секции са запазени и предоставени на вещите лица и членовете на КС. Липсата на два подписа е единствената установена нередовност. ЕСПЧ подчертава, че КС в решението си признава, че липсата на подписи не поставя под въпрос валидността на вота, а доказателствената сила относно гласоподавателите и следователно точността на данните, включени в протокола. Неспазването на формалните изисквания относно

изборните книжа може да свидетелства за измама относно гласоподавателите.

ЕСПЧ счита обаче, че това не е задължително така в настоящия случай. В приложимото законодателство е имало празнота относно необходимостта от оформянето на документите в случай на дописване на избиратели в деня на изборите в избирателните секции зад граница. Този проблем е поставен пред КС и той е приложил по аналогия разпоредбите относно допълнителните избирателни списъци и списъците под черта, съставени в избирателните секции, открити на територията на страната. Освен това се наблюдава повтарящ се пропуск във всичките посочени секции. ЕСПЧ счита, че тези данни само потвърждават, че националното законодателство не е било достатъчно ясно по този въпрос. При тези обстоятелства, ЕСПЧ намира, че този чисто технически пропуск, не доказва сам по себе си опорочаване на вота в тези секции от такива нарушения, които обосновават анулирането на изборния резултат.

Поради тези съображения, Съдът заключава, че процесът по взимане на решението не съответства на стандартите, развити в практиката на Съда.

ЕСПЧ отбелязва също, че българското законодателство в разглеждания период, въпреки препоръките на Кодекса за добри практики на Венецианската комисия, не е предвиждало възможност за провеждането на нови частични избори. Такава възможност е предоставена през 2011 г., а правилото е приложимо само в случай на цялостно касиране на изборите. Невъзможността за провеждането на нови избори не е отчетена от КС, за да прецени дали анулирането би било пропорционална мярка по смисъла на член 3 от Първи Протокол.

С оглед на изложеното Съдът постановява с шест гласа срещу един, че има нарушение на чл. 3 от Протокол № 1 по отношение на правото на г-н Риза и ДПС да участват в изборите. Националният съдия, Здравка Калайджиева, е подписала решението в тази част с особено мнение. Съдът намира единодушно нарушение на член 3 от Протокол № 1 по отношение на правото да гласуват на останалите 101 жалбоподатели.

Съдът постановява, че установяването на нарушение представлява достатъчно справедливо обезщетение за претърпените неимуществени вреди. На жалбоподателите са присъдени общо 6000 евро за разходи и разноски.

Решение от 20.10.2015 г.⁵

**Нарушение на член 3 от Конвенцията
Няма нарушение на член 6 § 3 с) във връзка с
чл. 6 § 1 от Конвенцията**

Жалбоподателят в момента изтърпява наказание лишаване от свобода в Софийския затвор. Съдът намира, че лошите условия на задържане на жалбоподателя, заедно със специалния режим за изтърпяване на наказанието доживотен затвор и продължителността на разглеждания период на лишаване от свобода, са причинили на жалбоподателя страдание, надхвърлящо това, което е присъщо на изтърпяването на наказание лишаване от свобода.

**Фактите и
оплакванията**

С решение от 23 август 2011 г. Съдът обявява жалбата за частично недопустима. Той обявява за недопустими всички оплаквания на втория и третия жалбоподател, както и някои от оплакванията на първия жалбоподател – Любен Симеонов.

На 4 октомври 1999 г. г-н Симеонов е задържан за 24 часа по подозрение, че е извършил въоръжен грабеж и двойно убийство в съучастие. На следващия ден задържането му е продължено за още три дни. Жалбоподателят посочва, че въпреки изричното му желание, той не е получил съдействие от адвокат през първите три дни от задържането под стража. На 14 юни 2001 г. жалбоподателят е признат за виновен по посочените обвинения, както и за незаконното придобиване на пистолет и патрони за него. Той е осъден на доживотен затвор без замяна. Съдът определя специален режим на изтърпяване на наказанието.

Жалбоподателят бил задържан в Следствения арест в гр. Бургас от 5 октомври 1999 г. до 27 януари 2000 г., и от началото на март 2000 г. до 14 април 2000 г. В Бургаския затвор е прекарал периода от 27 януари 2000 г. до началото на март същата година и от 14 април 2000 г. до 25 февруари 2004 г. На последната дата той е преместен в Софийския затвор, където се намира и до настоящия момент. През октомври 2004 г. след медицински изследвания се оказва, че жалбоподателят е болен от туберкулоза.

⁵ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158024>
<http://mjs.bg/47/1603/> - превод на решението на български език

Позовавайки се на член 3 от Конвенцията (забрана на нечовешкото и унижително отношение), жалбоподателят се оплаква от материалните условия на задържане и от режима на задържане. Той повдига оплаквания и по член 6 § 3 с) (право да ползва адвокат) и член 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес) от Конвенцията поради това, че не е могъл да ползва адвокат през първите дни от задържането си, а впоследствие разговорите с адвоката му в следствения арест са се провеждали в присъствието на следовател. Жалбоподателят се оплаква, че в нарушение на член 13 от Конвенцията, не е имал на разположение ефективно правно средство за защита във връзка с оплакванията му по член 3 от Конвенцията.

Правото

Съдът отбелязва, че жалбоподателят е настаняван в три различни места за лишаване от свобода.

Страните по делото се съгласяват, че условията на задържане в Бургаския следствен арест в периода между октомври 1999 г. и април 2000 г., са били неадекватни. Това обстоятелство се потвърждава и от заключенията в доклада на Европейския комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отношение или наказание (КПИ) след посещенията през 1999 г.

От 2000 г. до 2004 г. жалбоподателят е бил настанен в Бургаския затвор. В доклада на КПИ след посещенията в затвора през 2002 г., се отбелязва, че секторът, предназначен за осъдените на доживотен затвор, скоро е бил обновен, индивидуалните килии били с размери от 6 кв.м., имали подходяща вентилация и осветление. Основният проблем, който се посочва в доклада, е ограниченият достъп до общите санитарни помещения и използването на кофи за хигиенни нужди.

На 25 февруари 2004 г. жалбоподателят е преместен в Софийския затвор. Съгласно докладите на КПИ от посещенията в затвора през 2006 г., 2008 г. и 2014 г., всички килии в зоната с висока степен на сигурност са имали санитарни възли. Според предоставената от правителството информация, тази част от затвора е реновирана през 2005 г. и 2006 г. Въпреки това, докладът на КПИ след посещенията от 2014 г. отново съдържа заключение за лошото състояние на тази част от затвора, липсата на естествена светлина и лошата хигиена на помещенията.

Съдът отбелязва също така, че през годините приложимите правила, които следват от режима на изтърпяване на наказанието доживотен затвор, са останали доста ограничаващи. Първоначално жалбоподателят е изтърпявал наказанието си при „специален“ режим. Той прекарвал 23 часа в заключена килия, достъпът му до библиотеката е бил ограничен до 2-3 минути, забранено му е било да се среща с другите затворници. През 2008 г. режимът му бил смекчен. Килията на жалбоподателя обаче оставала заключена през деня и продължавал да бъде изолиран от останалите лишени от свобода.

С оглед на изложеното, като припомня заключенията си по делото „Харакчиев и Толумов срещу България“, Съдът намира, че

лошите условия на задържане на жалбоподателя, заедно с ограничителния режим за изтърпяване на наказанието доживотен затвор и продължителността на разглеждания период на лишаване от свобода, са причинили на жалбоподателя на страдание, надхвърлящо това, присъщо на изпълнението на наказание лишаване от свобода. Следователно е налице нарушение на член 3 от Конвенцията.

По отношение на оплакванията на жалбоподателя по член 13 във връзка с член 3 и по член 6 от Конвенцията (липсата на конфиденциалност на разговорите с неговия адвокат), Съдът намира, че са подадени след изтичането на шестмесечния срок, предвиден в Конвенцията.

Съдът посочва, че за да бъде ефективно правото на справедлив съдебен процес, трябва да се разреши достъп на адвокат още по време на първия разпит на лицето като заподозряно, освен ако не се докаже, че с оглед на конкретните обстоятелства по делото съществуват достатъчно основателни причини за ограничаването на това право.

Съдът разграничава настоящия случай от делото „*Dayanan v. Turkey*“ (жалба № 7377/03), тъй като българското законодателство не поставя ограничение върху правото на задържаните да използват адвокат по техен избор от момента на ареста им.

Освен това Съдът отбелязва, че не са налице документи, които да показват, че жалбоподателят е бил разпитван през първите три дни от задържането му. Всички разпити са извършени след формалното повдигане на обвинение на 6 октомври 1999 г. и то в присъствието на адвокат. Също така, по време на съдебното производство жалбоподателят е имал за защитник, избран от него адвокат. Освен това присъдата му не е основана единствено на неговото самопризнание.

Поради това Съдът счита, че факта, че в първите три дни жалбоподателят не се е ползвал от адвокатска защита, не е довело до нарушаване на правото му ефективно да се защитава по време на наказателното производство. Следователно не е налице нарушение на член 6 § 3 с) във връзка с член 6 § 1 от Конвенцията.

На жалбоподателя е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 8000 евро, както и 2589.50 евро за разходи и разноски.

Решение от 20.10.2015 г.⁶

**Нарушение на член 2 от Конвенцията
(процесуален аспект)**

Делото е свързано с оплакването на двамата жалбоподатели, че в нарушение на член 2 от Конвенцията, разследването на смъртта на сина им е било неефективно. Поради недостатъците на проведеното разследване, попречили за установяването на относимите факти и идентифицирането на отговорното лице, Съдът заключава, че то не е било адекватно и не е извършено своевременно.

**Фактите и
оплакванията**

На 26 декември 1993 г. синът на жалбоподателите починал след като по време на сбиване бил прободен смъртоносно с нож в гърба.

Досъдебната фаза на образуваното впоследствие наказателно производство продължила до 1999 г. Обвиняеми за убийството били К.С. и О.В. Наблюдаващият прокурор неколккратно връщал делото за събиране на допълнителни доказателства или поради нарушение на процесуалните права на двамата обвиняеми. През 1996 г. бил определен нов следовател, който да се занимава с делото.

На 5 юни 2000 г. Софийски окръжен съд признал за виновен единият от подсъдимите – О.В. и му наложил наказание лишаване от свобода за 13 години и половина, както и да заплати обезщетение на жалбоподателите.

Впоследствие делото било разглеждано четири пъти от въззивната и пет пъти от касационната инстанция. На 11 януари 2007 г. Софийският апелативен съд оправдава О.В., като установява, че с оглед на събраните доказателства може да се направи повече от един извод за това кой е пробол смъртоносно сина на жалбоподателите. С окончателно решение от 28 юни 2007 г. ВКС потвърдил оправдателната присъда.

Позовавайки се на член 2 (право на живот) и член 13 (право на ефективни правни средства за защита) от Конвенцията, жалбоподателите се оплакват, че разследването на смъртта на сина им е било неефективно. Съдът намира, че е достатъчно да разгледа оплакването по член 2 от Конвенцията.

⁶ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158026>

<http://mjs.bg/47/600/> - превод на решението на български език

Правото

Съдът на първо място подчертава, че задължението за защита на правото на живот по член 2 от Конвенцията включва изискването за провеждане на ефективно официално разследване, когато хора са били убити в резултат от употреба на сила. Разследването трябва да бъде, наред с другото, задълбочено, безпристрастно и внимателно.

Правото на живот трябва да бъде гарантирано чрез въвеждане на ефективни наказателноправни разпоредби за предотвратяване на извършването на престъпления срещу личността, подкрепени от ефикасни правоприлагащи способности за предотвратяване, противодействие и наказание на нарушения на тези разпоредби. Проведеното разследване в такива случаи трябва да е в състояние да доведе до установяване на фактите и евентуалното идентифициране и наказване на отговорните лица. Властите трябва да предприемат разумните мерки, с които разполагат, за да осигурят доказателства относно въпросния инцидент. Изискването за бързина и разумна експедитивност е подразбиращо се в този контекст. В допълнение, разследването трябва да бъде достъпно за семейството на жертвата до степента, необходима да защитят своите законни интереси.

Съдът отбелязва, че в настоящия случай наказателното производство е образувано в деня, в който е открито тялото на сина на жалбоподателите и са събрани множество доказателства в хода на разследването. Въпреки това, разследващите органи изглежда не са предприели очевидни и логични стъпки за осигуряване на допълнителни доказателства, които биха могли да спомогнат за идентифициране на лицето, което е извършило убийството – не успяват да разпитат своевременно лицата, присъстващи на инцидента, не установяват кой е собственик на ножа, намерен до тялото на жертвата, не успяват да изземат и проверят за следи от кръв дрехите на всички участници в събитията от 25-26 декември 1993 г., не успяват да установят, дали някой от тях е имал нож, и не успяват издирят ножа, използван за убийството на сина на жалбоподателите. Както се подчертава и от националните съдилища, тези недостатъци правят невъзможно да се стигне до заключение за това кой е пробол смъртоносно младия мъж. Липсата на убедителни доказателства е видна и от решението на прокуратурата да повдигне обвинения както срещу К.С., така и срещу О.В., въпреки че е ясно, че синът на жалбоподателите е бил убит с едно смъртоносно пробождане.

С оглед на тези съображения, Съдът намира, че в случая не е изпълнено изискването за ефективност и адекватност на проведеното разследване. В допълнение Съдът посочва, че не е изпълнено и изискването за бързина на разследването – наказателното производство е продължило четиринадесет години и са натрупани значителни закъснения в досъдебната фаза.

Поради изложеното Съдът намира, че българските власти не са изпълнили своето процедурно задължение по силата на член 2 от Конвенцията.

Съдът, също така, се позовава и на неотдавнашната си констатация, че големият брой на случаите, в които той е установил нарушения на процесуалния аспект на член 2 и член 3 от Конвенцията, разкрива системен проблем с ефективността на наказателните разследвания в България. Въз основа на това, Съдът призовава Правителството в сътрудничество с Комитета на министрите на Съвета на Европа да идентифицира подходящи общи мерки за предотвратяване на бъдещи подобни нарушения (вижте „С.З. срещу България“, жалба № 29263/12, §§ 54-58, 3 март 2015 г.).

С оглед на изложените по-горе съображения, Съдът заключава, че е налице нарушение на чл. 2 от Конвенцията.

Съдът присъжда на жалбоподателите обезщетение за неимуществени вреди в размер на 16000 евро общо, както и 2197 евро за разходи и разноски.

 **„Константин Стефанов срещу
България“**
жалба № 35399/05

17

Решение от 27.10.2015 г.⁷

**Няма нарушение на член 1 от Протокол № 1
към Конвенцията**

Жалбата е свързана с налагане на глоба на адвокат, който отказал да бъде служебен защитник. С оглед на обстоятелствата по делото Съдът намира, че е спазен справедливият баланс между обществения интерес и защитата на правата на жалбоподателя. Следователно не е налице нарушение на член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията.

**Фактите и
оплакванията**

През 2005 г. жалбоподателят, практикуващ адвокатска професия, бил посочен от Пловдивската адвокатска колегия за служебен защитник на подсъдим. На първото съдебно заседание, жалбоподателят посочил, че ще представлява подсъдимия само ако съдът определи възнаграждение над минимума. Тъй като съдията не удовлетворил тази молба, жалбоподателят отказал да представлява лицето и напуснал заседанието. Съдът наложил на жалбоподателя

⁷ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158155>

глоба в размер на 500 лв. (приблизително 260 евро) на основание на чл. 269 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) от 1974 г. Прокурорът поискал едночасова почивка, за да бъде назначен друг защитник на подсъдимия, тъй като нямало други пречки за провеждане на заседанието. Заседанието продължило в 16:40 часа същия ден.

Впоследствие г-н Стефанов обжалвал налагането на глоба, но жалбата му била отхвърлена. Жалбоподателят се позовал на чл. 44, ал. 2 от Закона за адвокатурата (в редакцията от релевантния период), но съдът намерил, че не е било възможно да се определи възнаграждението преди приключване на делото, тъй като Наредбата за размера на адвокатските възнаграждения предвиждала по-нисък размер в случай, че делото приключи с одобряване на споразумение.

Позовавайки се на член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) жалбоподателят твърди, че е налице нарушение на правото му мирно да се ползва от своите притежания. Жалбоподателят повдига оплакване и по член 13 от Конвенцията (право на ефективни правни средства за защита).

Правото

Съдът намира, че налагането на глоба на жалбоподателя представлява намеса в правото му да се ползва мирно от своите притежания. По отношение на законосъобразността на намесата, Съдът отбелязва, че действително съществувал конфликт между релевантните разпоредби в националното законодателство, както по въпроса кога съдът следва да определя възнагражденията, така и относно техния размер. Въпреки това, ЕСПЧ посочва, че районният съд е наложил глоба на жалбоподателя въз основа на разпоредба от НПК, която спрямо йерархията на нормативните актове, се прилага с предимство пред разпоредбите, цитирани от жалбоподателя. Като се има предвид, че жалбоподателят е адвокат, значението на конкретната разпоредба от НПК и последиците от нейното приложение трябва да са били достатъчно ясни за него. Още повече, че какъвто и да е спор относно възнаграждението му, не би трябвало да взема превес над правилното протичане на съдебното производство. Поради изложеното Съдът намира, че жалбоподателят е бил глобен въз основа на достъпна, ясна и предвидима разпоредба, която преследва легитимна цел – да осигури гладкото функциониране на съдебната система.

По въпроса дали е спазен „справедлив баланс“ между обществения интерес и защитата на правата на жалбоподателя, Съдът на първо място отбелязва, че предизвикването на отлагане на съдебното заседание представлява пречка за гладкото функциониране на правосъдието. Държавата-ответник се ползва от широка свобода на преценка как такова поведение да бъде наказано. Освен това, жалбоподателят е имал на разположение възможност да обжалва налагането на глоба и се е възползвал от тази възможност. Нищо не показва, че процесът на вземане на решението за налагане на глоба е

бил несправедлив или произволен. И на последно място, въпреки че на жалбоподателя е наложена глоба в максимално предвидения размер, това не е било забранено, репресивно или непропорционално. Съдът отбелязва, че обстоятелствата в конкретния случай трябва да се разграничат от хипотезата, в която се засяга правото на адвокати да се изявят свободно в качеството на защитници, които са разгледани от гледна точка на свободата на изразяване.

При тези обстоятелства, Съдът намира, че е спазен справедливият баланс между обществения интерес и защитата на правата на жалбоподателя. Следователно намесата не представлява прекомерно бреме за жалбоподателя и не е налице нарушение на член 1 от Протокол № 1 от Конвенцията.

С оглед на заключенията по член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията, Съдът намира, че не е необходимо да разглежда оплакването по член 13 от Конвенцията.

 „Мюмюн срещу България“
жалба № 67258/13

Решение от 03.11.2015 г.⁸

19

Нарушение на член 3 от Конвенцията

Делото е свързано с претърпяното от жалбоподателя малтретиране от страна на полицейски служители, което ЕСПЧ определя като изтезание. Съдът установява нарушение на член 3 от Конвенцията, тъй като счита, че българската правна система не е предоставила адекватен отговор на акта на изтезание, чиято жертва е станал жалбоподателя.

**Фактите и
оплакванията**

Жалбоподателят посочва, че на 20 февруари 2012 г. бил извикан в Полицейския участък в гр. Павел Баня и се явил доброволно във връзка с получена няколко дни по-рано сигнал за кражба. След като го попитали дали има нещо общо с кражбата, тримата полицаи, които били при него, започнали да го удрят и ритат. Използвали и електрошоково средство.

На 27 февруари 2012 г. жалбоподателят подал оплакване и Регионалната дирекция на МВР започнала вътрешно разследване. В последвалото дисциплинарно производство се установило, че полицейските служители незаконосъобразно са задържали

⁸ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158472>

жалбоподателя, поради което са наказани със забрана за повишаване в длъжност за три години. Не било установено малтретиране на г-н Мюмюн. В образуваното срещу полицейските служители наказателно производство било прието, че те са малтретирани г-н Мюмюн, причинявайки му лека телесна повреда. С Решение на Районен съд - Казанлък от 12 декември 2013 г. полицейските служители били освободени от наказателна отговорност с налагане на административно наказание глоба. Съдът преценил, че не е необходимо да им наложи и наказание лишаване от право да упражняват своята професия.

През август 2014 г. жалбоподателят предявил иск на основание чл. 1, ал. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди срещу Регионалната дирекция на МВР, който бил уважен. Решението по делото обаче все още не е влязло в сила.

Позовавайки се на чл. 3 (забрана на изтезанията, нечовешкото или унизително отношение) от Конвенцията, жалбоподателят твърди, че реакцията на властите не е била адекватна, тъй като на тримата полицаи, които са го малтретирани, са били наложени само глоби. Той счита, че тези наказания са явно несъразмерни с оглед на обстоятелствата.

Правото

Съдът посочва, че първият въпрос, който трябва да реши, е точната характеристика на малтретирането, на което е бил подложен жалбоподателят. Това ще се отрази на оценката на Съда по отношение на предприетите действия от националните власти. Не се спори дали това отношение попада в обхвата на член 3 от Конвенцията, но трябва да се прецени дали то може да се квалифицира като нечовешко и унизително отношение или като изтезание.

За цялостен преглед на практиката по този въпрос, Съдът препраща към скорошното си решение по делото „*Cestaro v. Italy*“ (жалба № 6884/11, §§ 171-76, 7 април 2015 г.).

Съдът посочва, че спрямо националното законодателство, претърпените от жалбоподателя наранявания са квалифицирани като лека телесна повреда, но понесеното малтретиране неизбежно му е причинило сериозно душевно и физическо страдание в момента на неговото осъществяване. Съгласно заключенията на съда, разгледал иска по чл. 1 от ЗОДОВ, причинените на жалбоподателя наранявания са довели до физически болки в продължение на месец след събитията, чувства на страх и безпокойство. Освен това, действията спрямо него са били извършени с цел да бъде принуден да направи самопризнание. Поради изложеното Съдът приема, че малтретирането, упражнено спрямо жалбоподателя следва да бъде квалифицирано като изтезание.

На следващо място, Съдът обсъжда обхвата и съдържанието на задълженията по член 3 от Конвенцията за разследване и подходящо наказание за осъществено малтретиране. Съдът припомня, че когато едно лице се оплаква от осъществено спрямо него малтретиране от

полицейските органи, член 3 във връзка с член 1 от Конвенцията, изисква провеждането на официално разследване, годно да доведе до идентифициране и наказване на виновните. Изискванията на член 3 следва да са спазени и в съдебната фаза на производството, включително по отношение на наложените санкции.

По силата на член 3 от Конвенцията не произтича задължение всички наказателни производство, свързани с твърдяно малтретиране, да завършват с присъда или с налагането на конкретно наказание, и Съдът няма задача да се произнася по степента на индивидуалната вина. В съответствие с член 19 от Конвенцията, Съдът обаче трябва да се увери, че задължението на държавите да защитават правата по член 3 от Конвенцията се изпълнява адекватно и националните власти не позволяват такова отношение да остане ненаказано.

В разглеждания случай органите на МВР са провели вътрешно разследване по случая. То обаче не е довело до наказване на виновните лица във връзка с малтретирането на жалбоподателя, поради което това производство не може да се счита за адекватен процесуален отговор на акта на изтезание.

По отношение на наказателното производство, Съдът посочва, че то е образувано без забавяне, след по-малко от година е внесен обвинителен акт, а цялото производство е приключило само за около две години и два месеца. Не може обаче да не бъде отбелязано, че на полицейските служители са повдигнати обвинения по състави на престъпление, което изцяло е фокусирано върху степента на увреждане на здравето на жалбоподателя, за което са предвидени скромни наказания. Това, заедно с приложимите правила относно освобождаването от наказателна отговорност с налагане на административно наказание, е довело до наказване на деянията само с глоби и то по 2000 лв. – под половината на възможния размер.

Съдът отбелязва, че вече е посочвал, че съставите на телесни повреди по чл. 128-130 от Наказателния кодекс (НК) не отчитат в достатъчна степен претърпяното душевно страдание. Още повече в настоящия случай – това е една от отличителните характеристики на акта на изтезание. ЕСПЧ посочва, че не следва да решава дали деянията коректно са били квалифицирани като лека телесна повреда, нито относно приложението на чл. 78а, ал. 1 от НК.

Позовавайки се на своята практика по сходни дела (*Darraj v. France*, no. 34588/07, § 49, 4 November 2010; *Austrianu v. Romania*, no. 16117/02, §§ 73-74, 12 February 2013; и *Doiciu v. Romania*, no. 1454/09, §§ 27 and 68-69, 5 May 2015), в които налагането на глоба е счетено за непропорционално дори в случаите на нечовешко и унизително отношение, Съдът намира, че тези наказания и в разглеждания случай са непропорционални спрямо тежестта на акта на изтезание.

Според Съда, проблемът се корени в това, че никой състав на престъпление, който може да бъде обсъждан в настоящия случай (по членове 128, 129 и 130 от НК, по чл. 143, ал. 1, чл. 282, ал. 1 или чл. 287 от НК) не изглежда, че може да бъде отнесен към цялата гама от въпроси относно акта на изтезание, на което е бил подложен

жалбоподателя. Подобна гледна точка е изразена от Комитета на ООН против Изтезанията в Общ коментар 2 по прилагането на член 2 от Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание. До българската държава е отправяна препоръка за въвеждането на отделен състав за изтезание.

В заключение, Съдът посочва, че българската правна система не е предоставила адекватен отговор на акта на изтезание, чиято жертва е станал жалбоподателя. Следователно е налице нарушение на член 3 от Конвенцията.

На жалбоподателя е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 4000 евро, както и 2650 евро за разходи и разноски.

 „Славов и други срещу България“
жалба № 58500/10

Решение от 10.11.2015 г.⁹

Нарушение на член 3 от Конвенцията
Нарушения на член 6 § 2 от Конвенцията
Няма нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията
(що се отнася до изказването на окръжния
прокурор и мотивирането на решението на
Окръжен съд – Варна от 3.04.2010 г.)
Нарушение на член 8 от Конвенцията
Нарушение на член 13, във връзка с член 3 и
член 8 от Конвенцията

Жалбоподателите са четирима – съпрузи и техните две малолетни деца. Делото е свързано с полицейска операция, при която първият жалбоподател, бизнесмен от гр. Варна, е арестуван и е извършено претърсване и изземване в тяхното жилище. Съдът счита, че полицейската операция в дома на жалбоподателите не е била планирана и извършена по начин, който да гарантира, че използваните средства се ограничават до строго необходимите за постигане на крайните цели. Поради това, Съдът намира нарушение на член 3 от Конвенцията. Налице е нарушение и на член 8 от

⁹ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158480>

Конвенцията във връзка с извършеното претърсване на жилището на жалбоподателите и изземване на редица предмети. Съдът намира нарушение и на член 13 от Конвенцията поради това, че жалбоподателите не са разполагали с никакво вътрешноправно средство за защита, което да им позволи да защитят правото си да не бъдат подложени на отношение, несъвместимо с член 3, и правото им на неприкосновеност на жилището, гарантирано по член 8 от Конвенцията. Съдът установява нарушение и на презумпцията за невинност във връзка с изказване на министъра на вътрешните работи в интервю за вестник „Черно море“, публикувано на 1 април 2010 г., както и поради мотивите в съдебния акт от 18 май 2010 г. на Окръжен съд – Варна, с който се преценява продължаването на мярката за неотклонение на жалбоподателя.

Фактите и оплакванията

На 30 октомври 2009 г. Софийска градска прокуратура образува наказателно производство срещу неизвестен извършител за злоупотреба с власт и отклоняване на публични средства, довели до значителна вреда за варненската общинска фирма „Градски транспорт“. На 8 февруари 2010 г., главният прокурор постановява преписката по въпросното наказателно разследване да бъде прехвърлена на Окръжна прокуратура – Варна.

По повод на същото наказателно производство, на 31.03.2010 г. в 6 часа сутринта, група полицейски служители нахлули в семейното жилище на жалбоподателите. По това време семейството спяло. Първият жалбоподател посочва, че е бил събуден от трясък и силен шум. Слизайки на долния етаж на къщата той забелязал маскирани мъже. Дватама съпрузи видели как в къщата проникнали много маскирани и тежко въоръжени мъже, които насочили оръжията си към тях. Първият жалбоподател бил накаран да застане с лице на земята и някой му закопчал с белезници ръцете зад гърба. После го отвели извън къщата и го заставили да заеме същата позиция на паважа пред входната врата. Половин час по-късно на място дошъл и оператор, който заснел с камерата си симулиран арест на жалбоподателите, извършван от полицаите.

По-късно пристигнала още една група полицаи в цивилно облекло и униформи. Тогавя на първия жалбоподател било разрешено да се облече в хола, а към 12:30 ч. той бил отведен от полицаите. Другата група агенти останала в къщата до 14:00 ч. В същия ден, между 6:30 ч. и 10:10 ч., полицаите предприели претърсване на къщата на жалбоподателите и на превозното средство на г-н Славов. От къщата и автомобила били иззети шест мобилни телефона,

банкноти от различни валути, два пистолета и муниции за тях. След края на претърсването на дома му, г-н Славов е задържан под стража за двадесет и четири часа въз основа на чл. 63 и чл. 64 от Закона за Министерството на вътрешните работи. Впоследствие по искане на прокуратурата съдът взема спрямо жалбоподателя мярка за неотклонение „задържане под стража“. Полицейската операция получила широк медиен отзвук.

Жалбоподателите повдигат оплаквания по член 3 (забрана на нечовешкото и унизително отношение), член 6 § 2 (презумпция за невинност), член 8 (право на зачитане на неприкосновеността на жилището, личния и семейния живот) и член 13 (право на ефикасни правни средства за защита) от Конвенцията.

Правото На първо място, Съдът разглежда оплакванията на жалбоподателите, че полицейската операция в дома им представлява отношение, несъвместимо с член 3 от Конвенцията.

Съдът отбелязва, че спорната операция е преследвала законната цел – извършване на арест, претърсване и изземване и е целяла намаляване на престъпността – което е в защита на обществения интерес. Той обаче следва да установи, дали прибягването до употреба на физическа сила е било пропорционално и непременно необходимо в дадения случай.

Съдът посочва, че никакви данни по делото не позволяват да се заключи, че първият жалбоподател е извършил тежки престъпления в миналото и би могъл да представлява заплаха за полицейските служители, дошли да извършат интервенция в дома му. Според Съда наличието на оръжие в дома на жалбоподателите не може да е достатъчно само по себе си, за да оправдае прибягването до екип на специален отряд за интервенция, нито до употребата на толкова значителна сила като тази, използвана в дадения случай. Съдът също така приема, че нищо в случая не оправдава предприемането на описаното повторно инсцениране на ареста. Освен това, евентуалното присъствие на членове на семейството на един заподозрян на мястото на ареста е обстоятелство, което трябва да бъде взето предвид при планирането и изпълнението на такъв вид полицейска операция. Съдът намира, че липсата на предварителен съдебен контрол относно необходимостта и законосъобразността на въпросното претърсване е оставила изцяло на волята на полицейските власти и разследващите органи планирането на операцията и не е позволила зачитането на законните права и интереси на съпругата на първия жалбоподател и двамата ѝ малолетни сина.

С оглед на изложеното Съдът счита, че полицейската операция в дома на жалбоподателите не е била планирана и извършена по начин, който да гарантира, че използваните средства се ограничават до строго необходимите за постигане на крайните цели. Четиримата жалбоподатели са подложени на психическо изпитание, което е породило у тях силни чувства на страх, безпокойство и безсилие и

което поради вредните си последици се определя като унизително отношение по член 3 от Конвенцията.

Първият жалбоподател, позовавайки се на член 6 § 2 и член 13 от Конвенцията, се оплаква също, че изказванията на министъра на вътрешните работи и на окръжния прокурор, както и доводите за решенията на Окръжен съд-Варна от 3 април и 18 май 2010 г. са накърнили презумпцията за невиновност.

Съдът припомня, че презумпцията за невиновност се оказва незачетена, ако официално изявление за обвиняем поражда чувството, че той е виновен, когато неговата вина не е била предварително законно установена. Изборът на употребените думи в такива изявления е от съществено значение. Трябва да бъде направено разграничение между решенията и изявленията, които пораждат чувството, че въпросното лице е виновно и тези, които се ограничават до описване на състояние на подозрение. Първите нарушават презумпцията за невиновност, докато вторите се считат за съответстващи на духа на член 6 от Конвенцията.

На първо място, Съдът обсъжда посочваното от жалбоподателя изказване на министъра на вътрешните работи в интервю за вестник „Черно море“. То е било публикувано в момент, когато обществеността е проявявала жив интерес към делото и е визирало изключително развоя на операция „Медузи“. Съдът намира, че спорното изявление е стигнало отвъд обичайното съобщаване на информация. В частност, изречението „това, което са извършили е схема, разработвана в продължение на много години (...)“ ясно визира г-н Славов и един от неговите предполагаеми съучастници.

Той се оплаква и от изказванията на окръжния прокурор на Варна в два различни вестника на 1 и 2 април 2010 г.

Съдът намира, че думите в първата от статията, ясно показват, че става въпрос само за хипотези. В статията са цитирани следните думи „Операция „Медузи“ в това отношение е в началния си етап (...). Голямата част от работата остава да бъде извършена, следователно е много рано да се правят заключения. Когато имаме доказателства, ще уведоим широката общественост, кой е бил начело на групата.“

Относно втората статия, Съдът отбелязва, че пасажът, в който жалбоподателят се споменава, е съставен под формата на непряка реч. Следователно не може да се установи какви са били точните думи, които прокурорът е произнесъл и какви е предал авторът на въпросната статия, без да ги цитира ясно. Поради това, ЕСПЧ счита, че не е установено, отвъд всякакво разумно съмнение, че окръжният прокурор е накърнил правото на презумпция за невиновност на жалбоподателя.

Г-н Славов повдига същото оплакване и по отношение на съдебните актове от 3 април и 18 май 2010г. на Окръжен съд-Варна, постановяващи продължаването на неговото задържане под стража. ЕСПЧ, цитирайки съдебният акт от 3 април 2010 г., приема, че не е накърнена презумпцията за невиновност, тъй като недвусмислено се говори за „подозрение“ относно извършване на престъпленията.

Според Съда обаче, използваният израз в съдебния акт от 18 май 2010 г., а именно „[Съдът] счита, че е извършено престъпление и продължава да е на мнение, че срещу обвиняемият има касателство за него. (...)“, отива отвъд обичайното описание на състоянието на подозрение.

Съдът постановява единодушно, че изказването на министъра на вътрешните работи в интервюто, публикувано на 1 април 2010 г., е накърнило правото на презумпцията за невинност на заинтересованото лице. Съдът, с шест на един гласа, счита, че има нарушение на член 6 § 2 от Конвенцията и по отношение на мотивирането на решението от 18 май 2010 г. на Окръжен съд-Варна.

Съдът намира и нарушение на член 8 от Конвенцията във връзка с извършеното претърсване на жилището на жалбоподателите и изземване на редица предмети, намиращи се там. Съдът отбелязва липсата на предварително разрешение от съдия и на ефективен контрол *a posteriori* на оспорваните процесуално-следствени действия. Поради това, той заключава, че макар да са извършени на законно основание, националното законодателство не е предложило на жалбоподателите достатъчно гаранции срещу произвол преди и след претърсването. Поради това, жалбоподателите са били лишени от защита срещу произвол, която принципът за върховенството на закона в едно демократично общество им е давал. При тези обстоятелства, Съдът счита, че намесата в правото на заинтересованите лица на неприкосновеност на жилището им не е била „предвидена в закона“ по смисъла на чл. 8 § 2 от Конвенцията.

По отношение на оплакването на жалбоподателите по член 1 от Протокол № 1 към Конвенцията относно изземването на предмети от дома им, Съдът посочва, че същите факти са били вече разгледани по чл. 8 от Конвенцията. ЕСПЧ намира, че няма основание да разглежда отделно по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията същото това оплакване.

Съдът приема също така, че жалбоподателите не са разполагали с никакво вътрешноправно средство за защита, което да им позволи да защитят правото си да не бъдат подложени на отношение, несъвместимо с член 3, и правото им на неприкосновеност на жилището, гарантирано в член 8 („*Гуцанови срещу България*“, № 34529/10, §§ 91 и 92). Следователно е налице нарушение на член 13, във връзка с член 3 и член 8 от Конвенцията.

За недопустими Съдът обявява оплакванията на първия жалбоподател по член 5 §§ 1 с), 3, 4 и 5 от Конвенцията.

Съдът присъжда на жалбоподателите общо 40000 евро обезщетение за неимуществени вреди, както и 4000 евро за разходи и разноски.

„Димитров и Рибов срещу България“ и „Радев срещу България“

жалби № 34846/08 и № 37994/09

Решения от 17.11.2011 г.¹⁰

Нарушения на член 3 от Конвенцията

Нарушение на член 13 от Конвенцията – по делото „Димитров и Рибов срещу България“

Жалбоподатели изтърпяват наказания доживотен затвор. Делата са свързани с оплакванията относно специалния режим на изтърпяване на наказанията и условията на задържане. И по двете дела Съдът установява, че е налице нарушение на член 3 от Конвенцията. По делото „Димитров и Рибов срещу България“ Съдът постановява, че е налице нарушение и на член 13 от Конвенцията.

27

Фактите и оплакванията

И тримата жалбоподатели изтърпяват наказания доживотен затвор – г-н Димитров и г-н Рибов в Бургаския затвор, а г-н Радев във Варненския затвор. Делата са свързани с оплакванията на жалбоподателите относно режима на изтърпяване на наказанията и условията на задържане.

Г-н Димитров и г-н Рибов изтърпяват наказанията си в Бургаския затвор от декември 2004 г. От осъждането му през януари 1990 г. г-н Радев е изтърпявал наказанието си в Затворите в гр. Плевен и гр. Варна.

И тримата жалбоподатели са задържани в заключени килии и при повишен режим за сигурност. Г-н Димитров и г-н Рибов се оплакват, че само един или два часа на ден им е позволено да са извън килиите си, а предвид размерите на килиите, те са принудени да прекарат останалата част от деня седейки или лежейки върху леглата си. Оплакват се и от лошите материални условия в столовата и кухнята, лошото качество на храната и неадекватните медицински грижи.

Г-н Радев твърди, че през цялото време на изтърпяване на наказанието си, е държан в постоянно заключени килии.

Позовавайки се на член 3 от Конвенцията (забрана на нечовешкото и унижително отношение) от Конвенцията, и тримата

¹⁰ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158806>
<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158738>

жалбоподатели се оплакват от специалния режим и условията, при които изтърпяват наказанията си, липсата на тоалетна в килиите, ограниченият достъп до такава, и произтичащата от това необходимост да използват кофи.

Г-н Димитров и г-н Рибов твърдят още, че в нарушение на член 13 от Конвенцията, нямат на разположение ефективно вътрешноправно средство за разглеждане на оплакванията им във връзка с описаните обстоятелства.

Правото По делото „Димитров и Рибов срещу България“ Съдът отбелязва, че не са представени убедителни аргументи, свързани със сигурността, с които да се обоснове изолацията на жалбоподателите. Не е посочено и защо ситуацията, в която те се намират не може да бъде преразгледана, така че на жалбоподателите да бъдат разрешени адекватни възможности за човешки контакт и смислени занимания, извън техните килии. Съдът посочва заключенията в докладите на КПИ за посещенията в Бургаския затвор през 2012 г., 2014 г. и 2015 г., че е налице малка или почти никаква структурно планирана намеса с цел предоставяне на подходяща психическа или физическа мотивация на доживотните затворници, по-голямата част от тях нямат достъп до никакви организирани занимания извън килиите си. Изглежда, че тази ситуация в голяма степен произтича от автоматичното прилагане на правилата относно специалния режим на изтърпяване на наказанията. Съдът припомня, че по делото „Харакчиев и Толумов срещу България“ заключава, че такава автоматична изолация, дори в изпълнение на релевантните правила, е несъвместима с член 3 от Конвенцията.

По отношение на оплакванията на жалбоподателите относно материалните условия на задържане, Съдът посочва заключенията в докладите на КПИ от 2012 г. и 2014 г., които потвърждават твърденията за изключително ниската хигиена в килиите и другите части от Бургаския затвор. По време на посещението си през 2015 г. КПИ отбелязва, че помещенията са толкова западнали и мръсни, че са непригодни за обитаване от хора и представляват сериозен риск за здравето, както на лишените от свобода, така и на служителите.

Поради изложеното, Съдът намира нарушение на член 3 от Конвенцията.

По отношение на оплакванията по член 13 от Конвенцията, Съдът припомня заключенията си по делото „Нешков и други срещу България“, че нито възможността за предявяване на иск по ЗОДОВ, нито подаването на оплакване до прокурора, могат да се сметат за ефективно вътрешноправно средство за защита във връзка с оплакване за лоши материални условия на задържане. Поради това, Съдът приема, че и в настоящия случай е налице нарушение на член 13 от Конвенцията.

На всеки от двамата жалбоподатели е присъдено обезщетение за неимуществени вреди в размер на 6000 евро, както и общо 1000 евро за разходи и разноски.

По делото „Радев срещу България“ Съдът посочва, че жалбоподателят е държан в заключена килия през по-голямата част от времето – от 1999 г. до 2004 г. и след 2007 г. Между 2004 г. и 2007 г., когато е бил в Плевенския затвор, килията е била заключвана само през нощта. Съдът вече е постановявал, че такава продължителна изолация без подходяща психическа и физическа мотивация, в дълготраен план е вероятно да има увреждащи ефекти като влошаване на умствените способности и социални умения („Харакчиев и Толумов срещу България“, § 204).

Съдът отбелязва и факта, че преди 2012 г. жалбоподателят е трябвало да използва кофа поради липсата на свободен достъп до тоалетна (освен в периода, когато е бил настанен в Плевенския затвор), а след като килията му е била снабдена с тоалетна, властите не са му предоставяли препарати за почистване.

С оглед на изложеното, ЕСПЧ намира, че кумулативният ефект на изолацията и липсата на свободен достъп до тоалетна, е достатъчно сериозен, за да бъде определена ситуацията като нечовешко отношение, поради което е налице нарушение на член 3 от Конвенцията.

Съдът присъжда на г-н Радев обезщетение за неимуществени вреди в размер на 8000 евро, както и 1000 евро за разходи и разноски.

 „Цонев срещу България“
жалба № 44885/10

Решение по допустимост от 08.12.2015 г.¹¹

Делото е свързано със събитията около ареста на жалбоподателя. След като Съдът комуникирал жалбата на правителството и в рамките на преговорите по постигане на евентуално приятелско споразумение, адвокатът на жалбоподателя разкрил публично детайли във връзка с евентуалното споразумение, включително размерът на предложеното обезщетение. Съдът намира, че жалбоподателят е нарушил принципът на конфиденциалност, предвиден в член 39 § 2 от Конвенцията и правило 62 § 2 от Правилата на Съда и това поведение представлява злоупотреба с правото на индивидуална жалба по смисъла на член 35 § 3 (а) от Конвенцията. Поради това Съдът обявява жалбата за недопустима.

¹¹ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160055>

**Фактите и
оплакванията**

Делото е свързано със събитията около ареста на жалбоподателя, бивш министър на отбраната, по повод подозренията, че е предложил подкуп, за да повлияе на изхода от друго разследване, водено срещу него.

Сутринта на 1 април 2010 г. жалбоподателят отишъл за медицински преглед в болница в София. Там той бил арестуван от полицейски екип, ръководен от бившия заместник-градски прокурор. Арестът е заснет, а записът е предоставен на медиите от пресцентъра на Министерството на вътрешните работи. По време на ареста, жалбоподателят бил принуден да падне на колене и е наречен от прокурор Р.В. „абсолютен престъпник“. Последвало и интервю с прокурора за националното радио, в което той направил следното изказване "Днес е Велики четвъртък ... един хубав ден преди Разпети петък. Днес ще разпнем трима - съдия, бивш военен министър и бивш главен секретар на Министерството на финансите." Това изявление било широко разпространено от вестниците и новинарските сайтове.

На 29 октомври 2012 г. Софийски градски съд оправдава жалбоподателят и другите двама подсъдими. Оправдателната присъда е потвърдена с окончателно решение на ВКС от 3 февруари 2015 г.

Жалбоподателят повдига оплаквания по член 3 от Конвенцията (забрана на нечовешкото и унижително отношение), член 6 § 2 (презумпция за невинност) и член 8 (право на зачитане на личния живот) от Конвенцията.

На 14 април 2014 г. жалбата е комуникирана на правителството. Информация за процедурата е изпратена и на жалбоподателя. В нея се посочвало, че по силата на правило 62 § 2 от Правилата на Съда, следва да се спазва конфиденциалност при преговорите за постигане на приятелско споразумение по делото. С писмо от 5 септември 2014 г. правителството информирало Съда, че е съгласно да сключи споразумение по делото със съдействието на Съда. На 30 септември 2014 г. Съдът получил изявление от жалбоподателя, че приема предложението за приятелско споразумение.

С писмо 7 юли 2015 г. правителството информирало Съда, че адвокатът на жалбоподателя е разкрил пред медиите съдържанието на предложеното споразумение. Изпратени са копия на три статии, публикувани през септември 2014 г. в три различни новинарски сайта. Статиите предавали думите на адвоката на жалбоподателя от негово изявление по националното радио. Той посочвал, че правителството е признало нарушаване на правата на жалбоподателя и информирал журналистите за предложеното обезщетение във връзка със сключването на приятелско споразумение.

Правителството, позовавайки се на член 39 от Конвенцията и правило 62 от Правилата на Съда твърди, че разкриването на предложението за сключване на приятелско споразумение от адвоката

на жалбоподателя е нарушение на конфиденциалността на процедурата.

Правото Съдът посочва, че правилото за конфиденциалност на преговорите за сключване на приятелско споразумение следва да се тълкуват с оглед на основната цел да се улесни уреждането на спора по взаимно съгласие, предпазвайки страните и Съда от евентуален натиск. Поради това е забранено страните да огласяват публично информация, свързана със сключването на споразумение, било то чрез медиите или по какъвто и да е друг начин. В съответствие с установената си практика, когато жалбоподателите или техните адвокати умишлено разкриват детайли от преговорите за евентуално постигане на приятелско споразумение, Съдът приема, че следва да отхвърли оплакванията заради злоупотреба с правото на индивидуална жалба.

В настоящия случай, Съдът отбелязва, че в предназначенията за жалбоподателя информационна бележка относно процедурата след комуникиране на жалбата, е било изрично посочено, че в съответствие с правило 62 § 2 преговорите за сключване на приятелско споразумение са конфиденциални. Следователно адвокатът на жалбоподателя е бил наясно с това изискване. Въпреки това, той е разкрил в предаване по националното радио детайли от преговорите за постигане на евентуално споразумение, включително размерът на предложеното обезщетение.

С оглед на изложеното Съдът намира, че жалбоподателят е нарушил принципът на конфиденциалност, предвиден в член 39 § 2 от Конвенцията и правило 62 § 2 от Правилата на Съда и това поведение представлява злоупотреба с правото на индивидуална жалба по смисъла на член 35 § 3 (а) от Конвенцията. Поради това Съдът обявява жалбата за недопустима.

 „Деянов срещу България“ и
„Лалов срещу България“
жалби № 10054/08 и № 25159/10¹²

Съдът реши да заличи от списъка на делата посочените две жалби, поради това, че обстоятелствата по делата дават основание да се счита, че жалбоподателите нямат намерение повече да поддържат жалбите си по смисъла на член 37 § 1 а) от Конвенцията.

¹² <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-159824>
<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158870>

Приятелски споразумения и едностранни декларации

Съдът реши да заличи от списъка на делата на основание чл. 39 от Конвенцията жалба № 13300/10 („Христов срещу България“), по която беше постигнато приятелско споразумение.
